

تأثیر سبک زندگی اسلامی بر موفقیت تحصیلی

غلامحسین نیکوکار *

علیرضا خیری **

محمد تابان ***

فریده صیدی ****

دریافت مقاله: ۹۲/۱۱/۷

پذیرش نهایی: ۹۳/۳/۲۵

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی تأثیر سبک زندگی اسلامی بر پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانشجویان انجام شده است. روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی و از جهت هدف کاربردی است که به دنبال توصیف و تبیین چگونگی تأثیر سبک زندگی اسلامی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه ایلام است. به منظور جمع آوری داده های مورد نیاز از پرسشنامه استاندارد سبک زندگی اسلامی استفاده شد. جامعه آماری شامل دانشجویان برتر دانشگاه ایلام در مقطع کارشناسی، ارشد و دکتری است. پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ مورد سنجش قرار گرفت که برابر با ۰/۷۸ است. یافته ها نشان می دهد که بین سبک زندگی اسلامی و موفقیت دانشجویان رابطه وجود دارد به طوری که سبک زندگی اسلامی و ابعاد آن بر موفقیت تحصیلی دانشجویان تأثیر می گذارد. بنابراین با ترویج سبک زندگی اسلامی می توان زمینه ای را برای رشد و تعالی دانشجویان فراهم کرد تا در پیشرفت، ارتقا و پایداری فرهنگی کشور اثر گذار باشد. **کلید واژه ها:** سبک زندگی اسلامی، موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام، سبک زندگی اسلامی و موفقیت.

nikoukar@yahoo.com

alirezakh242@gmail.com

m.taban@ilam.ac.ir

saydi145@gmail.com

* دانشیار دانشگاه امام حسین(ع)

** کارشناس مدیریت بازرگانی

*** نویسنده مسئول: استادیار گروه مدیریت دانشگاه ایلام

**** دانشجوی دکتری روانشناسی دانشگاه پیام نور

مقدمه و بیان مسئله

سبک زندگی عنوانی شناخته شده در بیشتر علوم انسانی در سطح بین‌المللی است که از زاویه‌های متعدد به آن نگاه می‌شود و از ابعاد مختلف مورد مطالعه قرار می‌گیرد. از مباحث تجویزی تا پژوهشهای توصیفی و تحلیلهای استنباطی پیچیده، از عامترین و کلی‌ترین نگاه در سطح نظریه پردازی کلان تا ریز موضوعاتی مثل سبک بستن دکمه پیراهن و تأثیر آن بر برداشت اولیه دیگران از فرد با این تفاوت که نگاه کلان و پرداختن نظریه‌ای منسجم برای تمام ابعاد زندگی، بس دشوار و ضروری است. بدیهی است برای عرضه کردن یک نظریه کلان برای سبک زندگی تجویزی باید به زیربنای هستی‌شناختی، انسانشناختی و توجه کامل و نگاه توصیفی و تحلیلی را در هم آمیخت (کاویانی ۱۳۹۰: ۲۸).

سبک زندگی از موضوعات بین رشته‌ای است. اخلاق و روانشناسی به هر دو بعد روانی و جسمانی سبک زندگی توجه دارد؛ اما علوم پزشکی فقط به بعد جسمانی آن می‌پردازد؛ مثلاً می‌خواهد بداند که آیا تغییر سبک زندگی فرد بر بیماری قلبی اثر دارد یا نه؛ ولی موضوعاتی مثل خواب و بیداری، تنش و ... و ارتباط آن با سبک زندگی مورد بحث روانشناسان قرار می‌گیرد. از میان روانشناسان، آلفرد آدلر و پیروان او به موضوع سبک زندگی به تفصیل پرداخته‌اند (استین، ۱۹۹۷). «سبک زندگی» با تمام زندگی افراد و ابعاد آن هم در سطح علمی و روانشناسی و هم از دیدگاه دینی و حوزه‌های علمیه و نیز در سطح توده مردم مرتبط و منشأ اثر است. شاخصهای شناخته شده و متعارف در سبک زندگی عبارت است از: فعالیتهای فیزیکی اوقات فراغت، خواب و بیداری، روابط اجتماعی، روابط خانوادگی، معنویت، ایمنی و آرامش، تغذیه و ...؛ اینها هر کدام به منزله بزرگرایی از راه‌های زندگی افراد به شمار می‌رود (کاویانی، ۱۳۹۱). سبک زندگی مطلوب در سبک زندگی اسلامی تجلی پیدا می‌کند. منبع اصلی سبک زندگی اسلامی کتاب الهی بوده، زندگی اسلامی در زندگی قرآنی معنا می‌یابد (مجلسی، ۱۴۰۴، ج ۸۹: ۱۹). مهمترین دغدغه یا مسئله پژوهش بر این باور استوار است که با توجه به آموزه‌های اسلام، اصول و راه و رسم زندگی، و روشن بودن حقیقت، همچنان در جامعه با بحران هویت متأثر از فضای سایبری در نسل جدید است. جامعه ما با داشتن ذخایر عظیم معرفتی و فرهنگی اسلامی شایسته الگو برداری از فرهنگهای بیگانه نیست؛ با داشته‌های غنی خود می‌تواند راه پیشرفت را در حوزه‌های مختلف طی

کند؛ بنابراین به دنبال آن هستیم که چه سبک زندگی اسلامی می‌تواند مسیر توسعه، پیشرفت و موفقیت سرمایه انسانی را فراهم سازد؟ ضمناً این پژوهش از جهات زیر دارای اهمیت است:

- ۱- می‌تواند زمینه ساز تدوین استراتژی‌هایی برای موفقیت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌ها شود.
- ۲- ادبیات پژوهش مرتبط با سبک زندگی اسلامی برای پژوهش‌های آینده به وجود خواهد آمد.

ادبیات پژوهش

سبک زندگی

مفهوم سبک زندگی در ادبیات علمی و فرهنگی بشر نسبتاً جدید است. در اینکه نخستین بار این اصطلاح از سوی چه کسی به کار رفته است، میان روانشناسان و جامعه‌شناسان اختلاف است. برخی جامعه‌شناسان مدعی هستند از اصطلاحات و ابداعی ماکس وبر، جامعه‌شناس فرانسوی است (مهدوی کنی، ۱۳۸۶: ۲۰۱). در مقابل، برخی روانشناسان ابداع این اصطلاح را به آلفرد آدلر اتریشی، بینانگذار رویکرد روانشناسی فردی نسبت می‌دهند (کاوایانی، ۱۳۹۰: ۲۹). شواهد نشان می‌دهد به احتمال زیاد این اصطلاح توسط آلفرد آدلر مطرح شده است (اباذری و چاوشیان، ۱۳۸۱: ۷). با اینکه سبک زندگی، مفهومی جدید است، بسیاری از اندیشمندان، سبک زندگی را چگونه زندگی کردن افراد تعریف کرده‌اند. سبک زندگی متمایز کننده افراد و گروه‌هاست. برخی اندیشمندان معتقدند سبک زندگی آن نوع رفتارهایی را شامل می‌شود که قابل مشاهده و معنادار است به طوری که باعث تفاوت بنیادین میان گروه‌های اجتماعی مختلف می‌شود اما برخی دیگر معتقدند که سبک زندگی علاوه بر رفتارها، شامل ارزشها، نگرشها و عقاید نیز می‌شود (چانی^۱، ۱۹۹۶). بنابراین افراد باید سعی کنند سبک زندگی خود را طوری انتخاب کنند که در ارتباط با دیگران بتوانند اثربختر و کارا تر ظاهر شوند. سبک زندگی از دیدگاه‌های مختلف تعریف شده است. از دیدگاه گیدنز، سبک زندگی، روش الگومند مصرف، درک و ارزشگذاری محصولات فرهنگ مادی است که استقرار معیارهای هویتی را در چهارچوب زمان و مکان ممکن می‌سازد (گیدنز، ۱۳۸۵). بوردیو^۲ (۱۹۸۴) سبک زندگی را نتیجه قابل رؤیتی از ابراز عادت می‌داند. از نظر او، همه چیزهایی که انسان را احاطه کرده‌اند، مثل مسکن، اسباب و اثاثیه، کتابها، سیگارها، عطرها،

1 - Chaney

2 - Bourdieu

لباس و غیره بخشی از سبک زندگی او را تشکیل می‌دهند. (امام جمعه زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۵). به طور کلی تعاریف و دیدگاه‌ها به دو گروه تقسیم می‌شوند: گروه اول، مجموعه تعاریفی است که سبک زندگی را از جنبه رفتار می‌داند و ارزشها، نگرشها و جهتگیری ذهنی افراد را از دایره این مفهوم بیرون می‌گذارد. رویکرد دوم، ارزشها و نگرشها را نیز بخشی از سبک زندگی می‌داند. این تقسیم‌بندی به نوعی ماهیت میان رشته‌ای دارد؛ به این ترتیب که رویکرد اول در جامعه‌شناسی غالب است اما رویکرد دوم، که وجه روانشناسی آن بیشتر است در روانشناسی نمود بیشتری دارد (فاضلی، ۱۳۸۲).

سبک زندگی اسلامی

سبک به معنای روش و منش و چگونگی کار است. سبک زندگی اسلامی یعنی در زندگی هر فرد، چه شخصی، چه خانوادگی و چه اجتماعی، قواعد و الگوها و قالبها و ملاکهای اسلامی نقش مهمی ایفا کند؛ یعنی روشها را بر اساس آنچه اسلام گفته و خواسته است به کار گیرد (شریعت پناه، ۱۳۹۲: ۵۰). سبک زندگی راه‌های گوناگون زندگی فرد یا گروه است و شامل الگوها، اعتقادات، سلیقه‌ها و ارزشها و هنجارهایی است که در زندگی روزمره به کار می‌رود (تنهایی و خرم، ۱۳۸۹: ۱۲۵) هر مکتب مذهبی، سبک زندگی برای بشریت عرضه می‌کند و مدعی است، جامعه مطلوب و زندگی سالم در نتیجه پیروی از روش زندگی است که آنان عرضه می‌کنند. اسلام یکی از بنیان‌های سازنده سبک زندگی انسان است. (رجب نژاد و همکاران، ۱۳۹۱: ۹). مفهوم سبک زندگی اسلامی با مفهوم سبک زندگی، که آدلر بیان می‌کند، شباهتهایی دارد. بعضی از این شباهتها شامل ۱ - توجه به ارزشها ۲ - کل نگر ۳ - غایت‌گرایی ۴ - جهت‌یابی فردی ۵ - خود خلاق و... است (هادوی، ۱۳۹۱: ۴۲). الگوهای غیر اسلامی تصمیماتی که در زندگی گرفته می‌شود، بر مبنای به حرکت واداشتن فکر و رسیدن به تحرک فکری به هدف خود که دستیابی به اهداف در زندگی است دست پیدا کند، ولی در الگوی اسلامی تصمیمات را به گونه‌ای می‌گیرند که تحرک فکری او حاکمانه باشد، نه خادمانه و در خدمت هواهای نفسانی. از نظر اسلام، فکری و تصمیمی در زندگی انسان حکیمانه است که بر اساس عقل حاکم تولید شده باشد (خطیبی و ساجدی، ۱۳۹۲: ۱۶)

از سوی دیگر در برخی از آیات قرآن سبک زندگی مورد تأیید اسلام نیز بیان شده است تا انسانها بدانند سبک زندگی مطلوب اسلامی چیست و ویژگیها و آثار آن چیست و رسیدن به آن،

ممکن است. غایت آموزه‌های دینی، رهایی از وضع موجود سبک زندگی غیر اسلامی و رسیدن به حیات طیبه و سبک زندگی اسلامی است (رجب نژاد و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۰). مهمترین نوآوری در مفهوم سبک زندگی اسلامی این است که به آموزه‌های اسلامی و کلیت اسلام نگاه شده است. سبک زندگی اسلامی اصولی شناخته شده است و در علوم انسانی و حتی سطح بین‌الملل، از زاویه‌های متعدد به آن نگاه می‌شود و مورد مطالعه قرار می‌گیرد. سبک زندگی اسلامی با تمام زندگی افراد و ابعاد آن مرتبط است. سبک زندگی اسلامی جهتی با دیگر سبک‌های زندگی متفاوت است. در جامعه‌شناسی، مدیریت، علوم پزشکی و روانشناسی بالینی و ... نیز بحث از سبک زندگی مطرح است؛ اما در این قلمروها فقط به رفتاری خاص می‌پردازند و با شناختها و عواطف ارتباط مستقیم برقرار نمی‌کنند. اما سبک زندگی اسلامی به این دلیل که اسلامی است، نمی‌تواند با عواطف و شناختها بی‌ارتباط باشد. بر این اساس، هر رفتاری که بخواهد مبنای اسلامی داشته باشد، باید حداقلهایی از شناخت و عواطف اسلامی را پشتوانه خود قرار دهد. در سبک زندگی از دیدگاه روانشناختی، جامعه‌شناختی و علوم پزشکی تنها به رفتار نگریسته می‌شود؛ اما در هیچ یک نیست افراد، شناختها و عواطف آنان به شمار نمی‌رود. سبک زندگی اسلامی، نمی‌تواند بی‌توجه به نیتها باشد؛ مانند نماز، که اگر اعتقاد به خداوند و معاد را پشتوانه خود نداشته باشد، رفتار اسلامی به شمار نمی‌رود (کاویانی، ۱۳۸۸: ۸۱).

برای داشتن سبک زندگی مطلوب دو نوع جهتگیری لازم است: یکی باید‌ها و نبایدهای مورد قبول در زندگی و دیگری شیوه‌های اجرا و به‌عینیت رساندن آن. جهتگیری اول به طور غالب ارزش و اخلاقی است و جهتگیری دوم بر ارزشهای عملی مبتنی است (کجیاف و همکاران، ۱۳۹۰: ۶۴).

شاخصهای آزمون سبک زندگی اسلامی

این شاخصها به ابعاد مختلفی از وظایف زندگی اطلاق می‌شود که هر کدام سهم بسزایی در آن سبک زندگی دارد و نبودن هر کدام موجب می‌شود که آن سبک زندگی ناقص باشد. این شاخصها اولین بار توسط کاویانی (۱۳۹۰) برای سنجش سبک زندگی اسلامی به کار برده شد که تمام وظایف زندگی را پوشش می‌دهد و عبارت است از:

شاخص اجتماعی، شاخص عبادی، شاخص باورها، شاخص اخلاق، شاخص مالی، شاخص خانواده، شاخص تفکر و علم، شاخص دفاعی امنیتی، شاخص زمانشناسی.

به طوری که در آیات مختلف خداوند به عوامل سبک زندگی اسلامی اشاره می‌فرمایند. قرآن کریم در جاهای مختلفی یادآور این می‌شود که انسان‌ها در قبال یکدیگر مسئولند و وظایفی را بر عهده دارند؛ برای مثال در آیه ۷۲ سوره انفال خداوند می‌فرماید که اگر در دین خود از شما یاری طلبند بر شماست که آنها را یاری کنید به گونه‌ای که خداوند در آیه ۱۰ سوره حجرات مؤمنان را برادر یکدیگر می‌نامد. این آیات نشان می‌دهد که انسانها در زندگی خود وظایفی اجتماعی را بر عهده دارند به گونه‌ای که جامعه مانند خانواده‌ای بزرگتر برای هر فرد است.

عبادت تأثیراتی مثبت در دنیا و آخرت دارد. به طوری که خداوند در قرآن کریم آیه ۲۸ سوره رعد می‌فرماید: آگاه باشید! که دل‌ها با یاد خداوند آرام می‌گیرد. نشان می‌دهد که یاد خداوند باعث آرامش انسان در زندگی می‌شود که موجب می‌شود تصمیم‌گیری‌های بهتری بگیرد.

خداوند در آیه ۷۰ سوره اسرا می‌فرماید که توانمندی انسان درباره تصرف در مخلوقات دیگر و جانشین خدا بودن در زمین و توانمندی‌های گسترده دیگر آدمی، که موجب برتری و کرامت او نسبت به مخلوقات دیگر است، آگاه می‌شود؛ یعنی انسان با خود شناسی و هستی شناسی می‌تواند به تواناییها و استعداد های خود پی ببرد و در زندگی خود به موفقیت دست پیدا کند. خداوند در جای دیگری در آیه ۳۷ سوره اسرا اشاره دارد که انسانها نباید با تکبر رفتار کنند؛ یعنی انسان باید در زندگی با اخلاق باشد.

پیشینه پژوهش

در پژوهشی که طولایی و همکاران (۱۳۹۲) در مورد جوانان شهر مشهد انجام دادند، نشان دادند که بین کارآمدی و عزت نفس با سبک زندگی اسلامی رابطه هست و سبک زندگی اسلامی موجب افزایش کارآمدی و عزت نفس می‌شود.

رحمانی (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای به بررسی ارتباط بین جهتگیری مذهبی درونی و بیرونی با پیشرفتهای تحصیلی در دانشجویان اراک پرداخت. نتایج نشان داد که ارتباط معناداری بین جهتگیریهای مذهبی درونی با پیشرفتهای تحصیلی و شغلی دانشجویان وجود دارد.

کجباف و همکاران (۱۳۹۰) طی پژوهشی که در باره رابطه سبک زندگی اسلامی با شادکامی در رضایت از زندگی دانشجویان شهر اصفهان انجام دادند، پی بردند که سبک زندگی اسلامی با

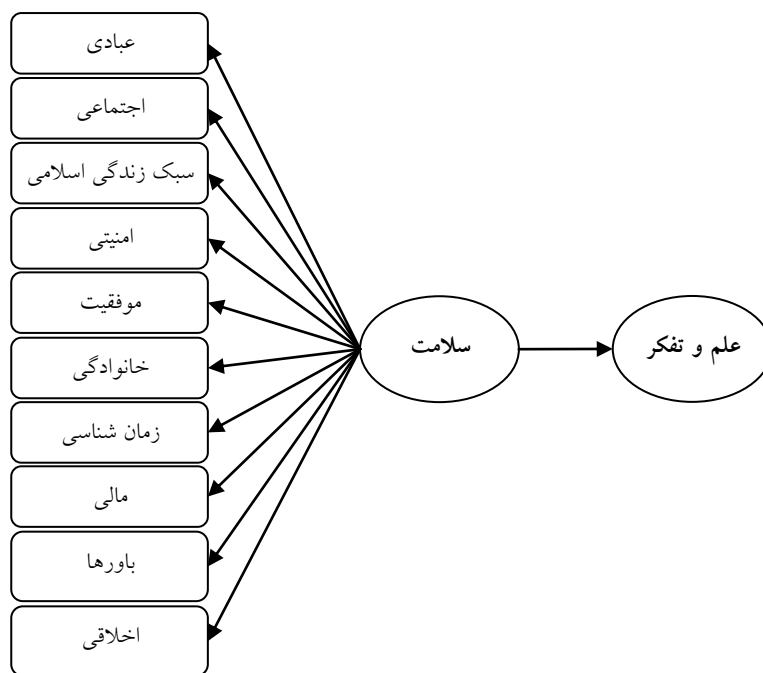
شادکامی رابطه دارد به طوری که سبک زندگی اسلامی موجب افزایش رضایت زندگی دانشجویان از زندگی خود می‌شود و با افزایش رضایت از زندگی زمینه موفقیت افراد آماده خواهد شد و آنها می‌توانند مراحل پیشرفت را طی کنند.

روش پژوهش

با توجه به طرح پژوهش و چگونگی بیان اهداف آن، روش پژوهش از نظر ماهیت و جمع آوری اطلاعات توصیفی از نوع همبستگی و از جهت هدف کاربردی است که به دنبال توصیف و تبیین چگونگی تأثیر سبک زندگی اسلامی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه ایلام است. جامعه آماری را دانشجویان برتر دانشگاه ایلام تشکیل داده‌اند که از روش تمام شماری استفاده شده است. تعداد جامعه آماری ۶۰ نفر است که شامل ۳۳ دانشجوی کارشناسی، ۱۸ دانشجوی ارشد و ۹ نفر دانشجوی دکتری بودند که از طریق توزیع پرسشنامه ۱۳۵ سؤالی محمد کاویانی (۱۳۹۰) بین آنها به جمع آوری اطلاعات پرداختیم. پایایی این پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرونباخ مورد سنجش قرار دادیم که آلفای پرسشنامه ۰/۷۸ و از آنجا که آلفای بالای ۰/۷۰ نشاندهنده پایایی داشتن پرسشنامه است.

با توجه به این مطالب در مبانی نظری الگوی مفهومی پژوهش به صورت نمودار ۱ به تصویر

کشیده می‌شود:

نمودار ۱ - الگوی مفهومی پژوهش

فرضیه اصلی

آیا سبک زندگی اسلامی با موفقیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه ایلام رابطه معناداری دارد؟

فرضیات فرعی پژوهش

- عوامل اجتماعی با موفقیت تحصیلی دانشجویان ایلام ارتباط معناداری دارد.
- عوامل عبادی با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.
- عوامل سلامت با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.
- عوامل اخلاقی با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.
- عوامل علم و تفکر با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.
- عوامل مالی با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.
- عوامل باورها با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.

عوامل خانواده با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.
عوامل زمان با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.
عوامل امنیتی با موفقیت دانشجویان دانشگاه ایلام ارتباط معناداری دارد.

یافته‌های پژوهش

الگوی اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

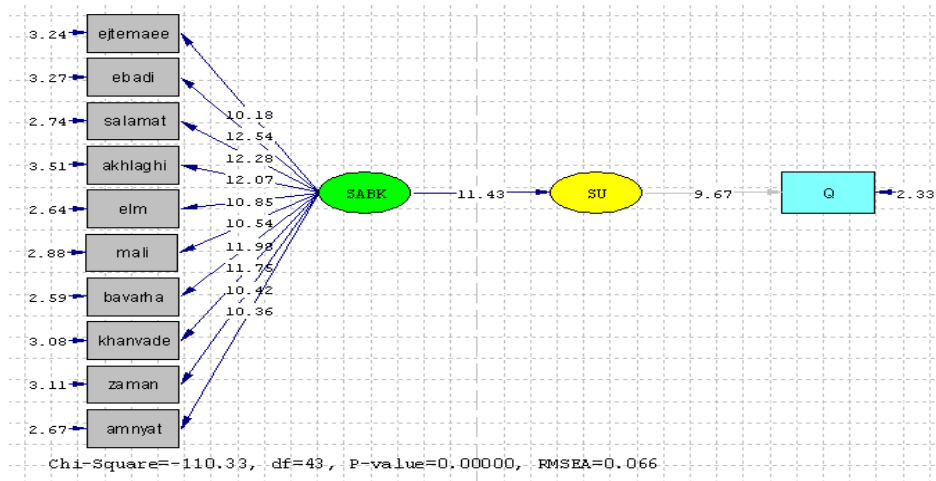
جدول (۱) تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول عوامل سبک زندگی را در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود همه بارهای عاملی از ۰/۵ بزرگتر است؛ پس می‌توان گفت که تمام عوامل سبک زندگی بخوبی توسط پرسش‌هایشان سنجیده شده است؛ هم‌چنین همه ضرایب معناداری نیز از ۱/۹۶ بزرگتر است که نشانگر تأیید تحلیل عاملی تأییدی است.

جدول ۱: بارهای عاملی

عامل	۱	۲	۳	۴	۵
اجتماعی	۰/۸۰	۰/۷۱	۰/۷۸	۰/۷۵	۰/۶۹
عبادی	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۷۴	۰/۵۸	۰/۶۱
سلامت	۰/۸۲	۰/۷۵	۰/۷۸	۰/۵۷	۰/۶۹
اخلاقی	۰/۷۵	۰/۸۰	۰/۷۷	۰/۷۰	۰/۸۰
علم و تفکر	۰/۶۸	۰/۷۴	۰/۷۳	۰/۷۱	۰/۷۰
باورها	۰/۷۹	۰/۷۵	۰/۷۱	۰/۷۹	۰/۷۴
خانواده	۰/۶۹	۰/۷۰	۰/۹۰	۰/۶۹	۰/۵۸
مالی	۰/۷۵	۰/۵۴	۰/۶۵	۰/۸۵	**
زمان	۰/۸۰	۰/۷۶	۰/۷۸	**	**
امنیتی	۰/۶۳	۰/۶۵	۰/۶۱	**	**

الگوی ساختاری پژوهش

از آزمون الگوی ساختاری تحقیق پس از کفایت بارهای عاملی الگوهای اندازه‌گیری برای آزمون فرضیات پژوهش استفاده می‌کنیم. نمودار (۱)، ضرایب تأثیر روابط متغیرها را در حالت تخمین استاندارد نمایش می‌دهد.

نمودار ۲: الگوی تأثیرگذاری سبک زندگی اسلامی بر موفقیت تحصیلی

برای ارزیابی و تناسب الگو از شاخصهای برازش از جمله کای دو، GFI ، NFI ، $RMSEA$ و RMR ، $AGFI$ استفاده می‌کنیم. در جدول شماره (۲) برخی از شاخصهای برازش الگو به همراه دامنه مطلوبیت و مقدار به دست آمده این شاخصها توسط آزمون الگوی معادله ساختاری پژوهش ارائه شده است. با توجه به شاخصها می‌توان نتیجه گرفت که الگو برازش خوبی دارد.

جدول ۲: شاخصهای برازش

ردیف	شاخصهای برازش	شاخص	کمیت	حد مطلوب
۱	کای دو	χ^2	۱۱۰/۳۳	--
۳	شاخص برازندگی	GFI	۰/۹۸	بزرگتر از ۰/۹۰
۴	برازندگی تعدیل یافته	$AGFI$	۰/۹۷	
۱۰	ریشه دوم میانگین خطای برآورد	$RMSEA$	۰/۰۶۶	کوچکتر از ۰/۱

با توجه به نتیجه آزمون می‌توان نتیجه گرفت که سبک زندگی با ضریب ۰/۷۷ به صورت مستقیم و مثبت بر موفقیت تحصیلی اثر معناداری دارد؛ هم چنین عوامل سبک زندگی با ضرایب تأثیر مثبت بر موفقیت تحصیلی اثر معناداری دارد. نتایج در جدول (۳) ارائه شده است:

جدول ۳: ضرایب تأثیر

عامل	اثر مستقیم	نتیجه
سبک زندگی اسلامی	۰/۷۷	رد H_0
عوامل اجتماعی	۰/۵۵	رد H_0
عوامل عبادی	۰/۶۸	رد H_0
عوامل سلامت	۰/۶۶	رد H_0
عوامل اخلاقی	۰/۶۴	رد H_0
عوامل علم و تفکر	۰/۶۰	رد H_0
عوامل مالی	۰/۵۹	رد H_0
عوامل باورها	۰/۶۳	رد H_0
عوامل خانواده	۰/۶۱	رد H_0
عوامل زمان	۰/۵۸	رد H_0
عوامل امنیتی	۰/۵۶	رد H_0

ضرایب تأثیر نشان می‌دهد که سبک زندگی اسلامی و تمام ابعاد آن بر موفقیت تحصیلی دانشجویان تأثیر دارد. این ضرایب نشان می‌دهد که عوامل عبادی، بیشترین تأثیر را بر موفقیت تحصیلی دارد و عوامل اجتماعی کمترین تأثیر را بر موفقیت تحصیلی دارد.

نتیجه گیری

امروزه همواره جوامع از جهات مختلف در حال رقابت هستند. جوامع اسلامی نیز به منظور پیشرفت سریعتر باید سعی کنند از اسلام به عنوان منبعی غنی برای توسعه همه جانبه استفاده کنند. این جوامع باید سعی کنند اصول اسلامی را در زندگی خود به کار ببرند. نتایج پژوهش حاکی است که سبک زندگی اسلامی و ابعاد آن بر موفقیت تحصیلی دانشجویان مؤثر است. الگوی برآزش یافته‌ها نشان می‌دهد که تمام روابط برقرار است و سطح برآزش در سطح خوب ارزیابی می‌شود. با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها پی می‌بریم که سبک زندگی اسلامی بر موفقیت دانشجویان به طور مستقیم تأثیرگذار است که با نتایج و یافته‌های پژوهش رجب نژاد و همکاران (۱۳۹۱) همراستا است. هر شخص موفق باید دارای سلامت روانی و جسمی باشد تا بتواند مراحل

پیشرفت و موفقیت را طی کند. در پژوهش رجب نژاد و همکارانش، این نتیجه به دست آمد که سبک زندگی اسلامی در سلامت جسمی و روانی افراد می‌تواند نقش مؤثری داشته باشد که نشان می‌دهد سبک زندگی اسلامی می‌تواند در موفقیت افراد تأثیر بگذارد.

عوامل اجتماعی، عوامل سلامت و عوامل خانواده بر موفقیت دانشجویان تأثیر داشته است؛ یعنی بعد اجتماعی می‌تواند به افراد در جهت افزایش کارایی و بهبود عملکرد یاری رساند. نتیجه گیری ما با پژوهش جمالی و همکاران (۱۳۹۲) همراستا است و می‌توان نتیجه گرفت که افزایش کارآمدی دانشجویان و موفقیت آنها به سبک زندگی اسلامی وابسته است.

تجزیه و تحلیلها نشان می‌دهد که عوامل عبادی بر موفقیت دانشجویان تأثیر می‌گذارد؛ یعنی رابطه بین فرد و خدا و عباداتی مثل نماز روزه، تلاوت قرآن و ... و رفتارهایی که رسماً عبادت نیست ولی فرد به نیت اطاعت از خداوند انجام می‌دهد در موفقیت افراد مؤثر است. نتایج پژوهش با نتایج پژوهش پناهی (۱۳۸۹) همراستا است که عبادت و ارتباط با خدا را یکی از عوامل مؤثر در موفقیت افراد می‌دانند.

یکی دیگر از نتایج پژوهش ما این است که عوامل اخلاقی در موفقیت افراد و دانشجویان مؤثر است. این نتیجه از پژوهش ما با نتایج پژوهش بهشتی فر و همکاران (۱۳۹۲) همراستا است. بهشتی فر و همکارانش در پژوهش خود اشاره می‌کنند اخلاقیات موجب افزایش صداقت، اعتماد به نفس، اعتماد به روابط متقابل می‌شود که نتیجتاً باعث پیشروی و پیشرفت فرد می‌شود.

عوامل علم و تفکر از ابعاد دیگر سبک زندگی اسلامی است که بر موفقیت دانشجویان تأثیر می‌گذارد که با نتایج پژوهش ذهبیون و احمدی (۱۳۸۸) همراستایی دارد.

یافته‌ها نشان می‌دهد که عوامل مالی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان تأثیر دارد؛ یعنی اینکه با بهبود سطح رفاه اقتصادی، موفقیت دانشجویان افزایش می‌یابد که این نتیجه با نتایج پژوهش شکری و همکارانش (۱۳۸۵)، که در باره نقش وضعیت اقتصادی - اجتماعی، رویکردهای یادگیری و سبکهای تفکر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان بود، همراستایی دارد.

عامل باورها، که ناشی از عوامل درونی است با توجه به تحلیلها با پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری دارد که این یافته با نتیجه پژوهش کرمی نیا و همکاران (۱۳۸۴) که نشان داد افراد با مشاوره عقلانی - عاطفی، عوامل درونی را به کنترل عقل خود درآورند و از طریق آشنایی با توانمندیهای خود به پیشرفت تحصیلی خود کمک کنند همخوانی دارد.

زمان نیز یکی دیگر از عوامل سبک زندگی اسلامی است که بر موفقیت دانشجویان تأثیر می‌گذارد به طوری که جهان سیر و همکارانش (۱۳۸۶) در پژوهش خود اشاره می‌کنند که زمان با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه معناداری دارد به طوری که در کوتاه مدت باعث پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌شود.

عامل امنیتی، اگر چه به صورت مستقیم بر موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر ندارد به طور غیر مستقیم با چگونگی تدریس استادان و معلمان مؤثر است که نتایج این فرضیه با پژوهش معین پور و همکاران (۱۳۸۳) همراستا است.

پیشنهادها

به پژوهشگران دیگر پیشنهاد می‌شود که در زمینه‌های زیر می‌توانند پژوهشهایی را انجام بدهند:

- ۱ - تبلیغ سبک زندگی اسلامی و تأثیر آن بر زندگی افراد به منظور رواج دادن سبک زندگی اسلامی در جامعه
- ۲ - ایجاد زمینه‌هایی برای ترویج سبک زندگی اسلامی بین گروه‌های مختلف جامعه
- ۳ - تبیین مفهوم سبک زندگی اسلامی و اصول اجرایی آن به منظور اجرا و به کارگیری بهتر آن در زندگی افراد

محدودیتها

این پژوهش نیز، محدودیتهایی دارد که شامل

- ۱ - نبودن منابع کافی به دلیل جدید بودن مفهوم سبک زندگی اسلامی
- ۲ - زیاد بودن تعداد سؤالات پرسشنامه که به نارضایتی پاسخ دهندگان منجر شد

منابع فارسی

- اباذری، یوسف؛ چاوشیان، حسن (۱۳۸۱). از طبقه اجتماعی تا سبک زندگی رویکردهایی نوین در تحلیل جامعه شناختی هویت اجتماعی. فصلنامه علوم اجتماعی. ش ۲۰: ۲۷ تا ۲۷.
- امام جمعه زاده، سید جواد؛ مرندی، زهره؛ رهبر قاضی، محمود رضا؛ سعیدی ابواسحاق، لیلا (۱۳۹۲). بررسی رابطه مصرف رسانه و سبک زندگی در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان. فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، ش ۲: ۱۰۱ تا ۱۲۰.

- بهشتی فر، ملیحه، اسماعیلی طرزی، زهرا؛ اسماعیلی طرزی، حمیده (۱۳۹۲). رابطه هوش اخلاقی با میزان اعتماد آفرینی مدیران. *فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری*. س ۸. ش ۱: ۷۰-۸۴.
- پناهی، علی احمد (۱۳۸۹). عوامل موفقیت جوان از منظر روانشناسی و منابع اسلامی. *نشریه اجتماعی پهورا*. ش ۶: ۱۵۱-۱۸۶.
- تنهایی، حسین ابوالحسن؛ خرمی، شمس (۱۳۸۹). بررسی رابطه جامعه شناختی باورهای دینی و سبک زندگی بر اساس نظریه و روش گافمن، مطالعه موردی کرمانشاه سال ۱۳۸۸. *فصلنامه پژوهش اجتماعی*. ش ۶: ۱۹-۴۱.
- جمالی، مکيه؛ نوروزی، آرزینا؛ طهماسبی، رحیم (۱۳۹۲). عوامل موثر بر خود کارآمدی تحصیلی و ارتباط آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر سال ۱۳۹۱-۱۳۹۲. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*. ش ۱۳. س ۸: ۶۲۹-۶۴۱.
- جهان سیر، خسرو؛ صالح زاده، کریم؛ وثاقي، حبیبه؛ موسوی فر، اقبال (۱۳۸۶). تأثیر مدیریت زمان در پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه. *فصلنامه دانش و پژوهش در علوم تربیتی*. ش ۱۶: ۹۷-۱۱۴.
- خطیبی، حسین؛ ساجدی، ابوالفضل (۱۳۹۲). مروری بر شاخص‌های سبک زندگی اسلامی. *مجله معرفت*. ش ۱۸۵: ۱۳-۲۶.
- ذهبیون، لیلا؛ احمدی، غلامرضا (۱۳۸۸). تفکر خلاق و رابطه آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان. ش ۲۱: ۶۱-۷۸.
- رجب نژاد، محمد رضا؛ حاجی، یحیی؛ مهدوی طالب، امیر؛ رجب‌نژاد، سعید (۱۳۹۱). بررسی سبک زندگی اسلامی از منظر حیات طیبه در قرآن. *نشریه علمی و پژوهشی وزارت بهداشت، در مان و آموزش پزشکی*. ش ۱: ۹-۲۹.
- رحمانی، مهري؛ رحمانی، علی (۱۳۹۱). ارتباط بین جهت‌گیریهای مذهبی ردونی و بیرونی با سازگاری و عزت نفس دانشجویان. *پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی*. س دوم. ش ۷: ۷۱-۸۴.
- شریعت پناه (۱۳۹۲). قواعد و الگوها در سبک زندگی اسلامی. *نشریه پیامدهای انقلاب*. ش ۷۳: ۴۸-۵۲.
- شکری، امید؛ کدیور، پروین؛ فرزاد، ولی‌الله؛ سنگری، علی‌اکبر؛ زین‌آبادی، حسن رضا؛ غنائی، زیبا (۱۳۸۵). نقش وضعیت اقتصادی - اجتماعی، رویکردهای یادگیری و سبک‌های تفکر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان: ارائه مدل‌های علی. *فصلنامه مطالعات روان‌شناختی*. دوره دوم، ش ۳ و ۴: ۱۳۹-۱۶۰.
- طولابی، زینب؛ صمدی، سعید؛ مطهری نژاد، فاطمه (۱۳۹۲). بررسی نقش میانجی عزت نفس و خودکارآمدی در رابطه بین سبک زندگی اسلامی. *فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان*. ش ۹: ۱۱۵-۱۳۳.
- فاضلی، محمد (۱۳۸۲). *مصرف و سبک زندگی*. قم: صبیح صادق.
- کاوایانی، محمد (۱۳۸۸). تربیت اسلامی، گذر از اهداف کلی به اهداف رفتاری. *مجله پژوهش‌های میان‌رشته‌ای*

قرآن کریم. ش ۳: ۲-۱۴.

کاویانی، محمد (۱۳۹۰). کمی سازی و سنجش سبک زندگی اسلامی. *فصلنامه روانشناسی و دین*، س چهارم. ش ۲: ۲۷-۴۴.

کاویانی، محمد (۱۳۹۱). *سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن*. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. قم: نشر سبحان. کجیاف، محمد؛ سجادیان، پریناز؛ کاویانی، محمد؛ انوری، حسن (۱۳۹۰). رابطه سبک زندگی اسلامی با شادکامی در رضایت از زندگی دانشجویان شهر اصفهان. *فصلنامه روانشناسی و دین*. س چهارم. ش چهارم: ۶۱-۷۴. کرمی نیا، رضا؛ سلیمی، سید حسین؛ امیری، ماندانا؛ میر زمانی، سید محمود؛ چراغی، اباذر (۱۳۸۴). بررسی تأثیر مشاوره گروهی با رویکرد منطقی عاطفی بر منبع کنترل و پیشرفت تحصیلی دانشجویان. *دو فصلنامه علوم رفتاری*. دوره ۳. ش ۲: ۶۱-۶۸.

گیدنز، آ. (۱۳۸۵). *تجدد و تشخیص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید*. ترجمه ناصر موفقیان. تهران: نشر نی.

مجلسی، محمد باقر (۱۴۰۴ ق). *بحارالانوار*. بیروت: موسسه الوفاء.

معین پور، حمیده؛ نصر اصفهانی، احمدرضا؛ ساعدی، عاطفه (۱۳۸۳). تأثیر عوامل فیزیکی کلاس بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. *دو فصلنامه رویکرد نوین آموزشی*. س اول. ش ۴: ۵۴-۷۷.

مهدوی کنی، محمد سعید (۱۳۸۶). مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی. *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*. س اول. ش ۱: ۱۹۹-۲۳۰.

هادوی، اصغر (۱۳۹۱). آغاز سبک زندگی اسلامی از خراسان شمالی. *ماهنامه پاسدار اسلام*. ش ۳۷۲: ۴۲-۴۳.

منابع انگلیسی

- 20.<http://dx.doi.org/10.1080/17513057.2012.691525>
 Bourdieu, P. (1984). **Distinction**, Newyork: Routledge And Kegan Paul.
 Chaney, D. (1996) **Lifestyle**. London, Routledge. P .196
 Gareis, E. (2012). **Intercultural friendship: Effects of home and host region**. Journal of International and Intercultural Communication, 1-
 Rajabnejad. M, Rajabnead. S, Mahdi Taleb.A, Afshari. Gh, Haj.E, (2013). **Reviewing the Meaning of Life and Death and Its Different Aspects in Islamic Lifestyle From the Quran Point of View**, Islamic Lifestyle Centered on Health, August; 1(3) : 48-53.
 Stein, H, T.(1997) , **the Style of Life Tree**, Available at:
<http://ourworld.compuserve.com/homepages/HSein/qu-style.htm>.

